

Ștefan S. Gorovei, Maria Magdalena Szekely, *Princeps omni laudae maior – o istorie a lui Ștefan cel Mare, Sfânta Mănăstire Putna, 2005, 630 p. + 31 planșe.*

Epopoea apărării Țării Moldovei – și am putea spune fără frică de a exagera, epopeea apărării întregului sud-est european de către bravii oșteni conduși de Ștefan cel Mare, nu a putut fi ștearsă de vâlul veacurilor și nici imaginea măreață a voievodului care timp de 47 de ani a vegheat la destinele țării. Nu este nicidecum o elegantă afirmație faptul că despre Ștefan cel Mare există încă o inepuizabilă paletă de aspecte ce așteaptă să fie valorificată prin scris, chiar dacă până acum numărul studiilor de istorie, literatură și folclor închinat lui au depășit demult cifra de 1500, ceea ce ne arată dragostea oamenilor consacrați în domeniu, față de importanța faptelor sale în viața Țării și a Bisericii Neamului.

În ultimii ani Sfânta Mănăstire Putna, locul unde s-a strămutat voievodul la lăcașurile de veci, i-a dedicat câteva volume deosebite: *Ștefan cel Mare și Sfânt – Portret în legendă*, (2003) volum ce a adunat mărturii ale reflectării populare a figurii celui despre care, încă din sec. XVII se spunea că „după moartea lui până astăzi îi zicu Svetii Ștefan vodă”; al doilea volum *Ștefan cel Mare și Sfânt – Portret în istorie*, înmănunchind un număr 34 de studii istorice elaborate în ultimii 150 de ani, urmat de volumul *Ștefan cel Mare și Sfânt – Portret în cronică*, (2004) ca parte ultimă a întreitului portret ce îl înfățișează pe voievod în postura de personaj al cronicilor. La acest triptic dorit, proiectat și realizat de obștea Mănăstirii Putna, prin purtarea de grijă a Înalt Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, se adăuga în același an comemorativ volumul *Ștefan cel Mare și Sfânt – Bibliografie*, (2004).

Aceste volume reprezintă roadele muncii unor istorici, care s-au apropiat în decursul anilor de izvoarele istorice cu dorința de a afla cât mai multe adevăruri despre Ștefan cel Mare. Este o realitate că multe din studiile cuprinse în aceste volume cuprind gândurile și frământările istoricilor care le-au redactat, uneori cu nesiguranță, alteori cu bucuria descoperirilor. Toate lucrările nu se substituie însă unei monografii în adevăratul înțeles al cuvântului. De altfel, studiindu-le amănunțit, poți observa în ce domenii sunt încă absente studii de sinteză care să valorifice informațiile și ideile puse în circulație de cercetările mai noi.

Înființarea la 2 ianuarie 2005 a *Centrului de cercetare și documentare “Ștefan cel Mare”* la Mănăstirea Putna era o necesitate, și drept dovadă iată apariția chiar în primul an al existenței sale a volumului pe care îl prezentăm în aceste rânduri, datorat cunoscuților slujitori ai Muzei Clio, Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Szekely, cei care, de altfel, s-au îngrijit în mod special de apariția și a volumelor mai sus amintite.

Așa cum aflăm din *Cuvânt înainte*, semnat de Î.P.S Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, această lucrare „unică prin larga ei cuprindere – are darul de a ne face să înțelegem mai bine însemnătatea domniei lui Ștefan cel Mare pentru neamul nostru și pentru întreaga Creștinătate” (p. 7) este rod al unei munci stăruitoare ce de mulți ani îi caracterizează pe cei doi autori, muncă plină de responsabilitate și plină de probitate științifică. Paginile de început ale acestei lucrări prezintă informații despre familia domnitorului, venirea la tron și un aspect foarte important, acela al criteriilor de periodizare a familiei marelui voievod.

Capitolul intitulat *Spre "Zărilor împărătești"* este, am putea spune, capitolul care prezintă activitatea politică, militară, socială și culturală a domnitorului, activitate ce prevestea că cel ce se afla la cârma țării avea să fie cu adevărat *Soarele Moldovei*. Următorul capitol, *Marea Politică*, este de fapt argumentarea a ceea ce se prevestea în capitolul anterior, legăturile diplomatice cu vecinii, campaniile militare, urmările unor acte diplomatice, precum *Jurământul de la Colomeea* ori *Încheierea păcii cu Poarta*.

Capitolul *Marea rugăciune*, cel mai mare din această lucrare, cuprinzând subcapitole care arată râvna domnitorului de întărire a țării, de apărarea a dreptei credințe, implicațiile politice și spirituale ale unor acte diplomatice din ultimele două decenii ale secolului al XV-lea, este urmat de *Apusul*, care, așa cum sugerează și titlul, prezintă aspecte legate de sfârșitul domniei marelui voievod.

Ștefan cel Mare "Bunul suveran" este capitolul care prezintă ca o concluzie marile calități ale voievodului *Luptătorul, Diplomatul și făcătorul de pace, Învățătorul și judecătorul, Suveranul evlavios* pentru a nu aminti decât câteva. După studierea amănunțită a acestei monografii constați că „nici tenta panegiristică, nici tonul encomiastic, care au caracterizat multe lucrări similare, nu se află în paginile acestei cărți”, (p.7) constați o cursivitate în prezentarea evenimentelor, ca pe o peliculă cinematografică, folosindu-se de un limbaj academic, plin de sobrietate și rafinament, observând că acolo unde autorii au întâmpinat anumite neclarități, au recurs la lămurirea acestora prin investigații colaterale, de mai mare sau mai mică amploare. Paginile acestui volum, roadă a osternelilor istoricilor noștri consacrați în domeniu, dovedesc faptul că permanent au fost călăuziți de conștiința datoriei de a înfățișa cititorului adevărul istoric privind partea cea mai glorioasă a istoriei noastre medievale.

Vasile M. Demciuc

Olimpia Mitric, *Cartea românească veche în județul Suceava (1643-1830), Catalog, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Cuvânt înainte la ediția I-a de Prof. univ. dr. Ion C. Chițimia, Suceava, Editura Universității "Ștefan cel Mare", 2005, 360 p.*

Oare am meditat îndeajuns, ne-am întrebat în clipele de răgaz și am putut afla un posibil răspuns la întrebarea: ce rol și ce loc ocupă în viața noastră de toate zilele, în acea lucrare miraculoasă, înceată, tainică, săvârșită înlăuntrul nostru, întru devenirea și împlinirea ca ființe morale și raționale, Cărțile? Da! Cărțile! Aceste fascicule de lumină și vibrație ale minții și sufletului, aceste nevăzute punți de aur, care leagă prezentul de trecut și viitor, care ne pun în dialog cu moșii și strămoșii, cu toți înaintașii, dar și cu nepoții, strănepoții, cu urmașii, ba, încă, într-un mod analitic și autocritic cu noi înșine, muștrându-ne, rușinându-ne, îndemnându-ne, ajutându-ne, întremându-ne, luminându-ne!

Ce reprezintă, oare, această lucrare și fortificare tainică a cărților asupra întregii noastre ființe, dacă nu o hrană permanentă, neprețuită, durabilă, inepuizabilă, o cuminecătură vitală, sacramentală, necesară ca apa și ca aerul, fără de care n-am rămâne ce suntem meniți să fim ori să devenim ceea ce trebuie să fim, adică Oameni?